

EDUARD
VILDE

MEMORIAAL-
MUUSEUM
KADRORUS

A-23252

EDUARD VILDE MEMORIAALMUUSEUM

EDUARD VILDE
MEMORIAALMUUSEUM
KADRIORUS

*

TALLINN 1960

Koostanud I. Tammekand
Toimetaja E. Treier
Kaanekujundus G. Muravin

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Trükikoda „Kommunist“, Tallinn, Pikk tänav 2. MB-05582.
8. VII 1960. Tellimise nr. 3727. Tiraaž 3000.

Hind rbl. 2.—

Eduard Vilde

Ed. Vilde Memoriaalmuuseum asub kirjaniku viimases elukorteris — ruumides, kus ta elas aastail 1927—1933. Korterisaamislugu aga ulatub 1925. aastasse — Vilde 60. sünnipäeva puhul peetud aktusel «Estonia» kontserdisaalis teatas tolleaegne kodanlik riigivanem J. Jaakson oma kõnes, et kirjanikule antakse valitsuse poolt eluaegseks kasutamiseks maja koos rohu- ja aiamaaga. Et antud lubadus oli rohkem rahvahulkaades populaarsust taotleva valitsuse žest kui tõsine soov majanduslikult rasketes tingimustes elavat kirjanikku aidata, sellest kõneleb viis, kuidas töotust realiseerima asuti. Sobivat maja otsiti aastaid. Küsimusega hakkas lõpuks tegelema ajakirjandus, korteriotsimise komisjoni pihta avaldati arvukalt karikatuure ja följetone. Ed. Vilde ise kirjutab detsembris 1926 oma satiirilises palas «Minu «Isameie» uueks aastaks 1927» järgnevalt:

«Meie Isa, kes Sa oled taevas, pühitsetud saagu Sinu nimi, kui võtad teha heaks, mis on Eestis halvasti.

Ja keela kõigile ära minult küsimast, kus on mu valitsuse poolt kahe aasta eest kingitud uus kodu, sest seda Sa ei tea isegi, ning mind hakkab see alatine pärimine juba tüütama. Aamen!»¹

Lõpuks leitakse Kadriorus, Koidula t. 34 asuvas eramajas korter, mis on kirjanikule meelepärane ja mille ka kodanlik valitsus tunnistab hinna poolest vastuvõetavaks. 15. oktoobril teatabki haridusministeerium Vildele, et korteris on remont teostatud ja sinna võib elama asuda. 1927. a. sügisel (arvatavasti novembris) asuvadki Vilded uude korterisse.

1934. aastal, pärast kirjaniku surma, tehti ta abikaasale kodanliku valitsuse poolt ettepanek korter vabastada. Ruumidesse, kus eesti kirjanduse klassik oli veetnud oma viimased eluaastad ja kirjutanud viimased tööd, asusid elama tolleaegse riigivanema sugulased. Terve rea aastate jooksul ei tuntud

¹ Ed. Vilde, Jutustused II, Tallinn 1952, lk. 502.

**KRONOLOOGILISI ANDMEID ED. VILDE
KADRIORU-AASTAIST
(1927—1933)**

1927

Sügis (arvatavasti november) — Ed. Vilde kolib uude korterisse Kadriorgu.

1928

29. jaanuar — Peab Eesti-Soome-Ungari Liidus kõne «Muljeid Ungarist ja ungarlasist» (ilmus sama aasta juunis ajakirjas «Eesti Hõim» nr. 2, praegu vt. Ed. Vilde «Reisikirjeldused», Tallinn 1956).

29. oktoober — Valitakse Soome Kirjanikkude Liidu auliikmeks.

1929

Mai-juuli — Viibib koos abikaasaga Kosel.

Juuli-august — Suvitab Haapsalus.

3. oktoober — Esineb kirjandusõhtul «Estonia» kontserdisaalis kõnega «Kas halveneb kirjanduslik maitse» (ilmus almanahhis «Õitsituled» nr. 8, praegu vt. Ed. Vilde «Artikleid ja kirju», Tallinn 1957).

8. november — Valitakse Tartu ülikooli filosoofia audoktoriks.

1930

9. märts — Ajalehes «Rahva Sõna» ilmub intervjuu Vildega «Rohkem loovat tööd, vähem teoretiseerimist» (vt. Ed. Vilde «Artikleid ja kirju», Tallinn 1957).

Juuli-august — Viibib läti kirjanikkude kutsel Siguldas, külastab Riiat.

4. august — Keeldub vastu võtmast kotkaristi Kaitseliidu Kotkaristi Nõukogult.

11. oktoober — Läti ajalehes «Jaunakas Zinas» ilmub Vilde artikkel «Taara, avita!» (vt. Ed. Vilde «Artikleid ja kirju», Tallinn 1957).
- November — Ungari kirjanike teoste tõlkimise eest eesti keelde saab Ungari valitsuselt aumärgi.
- Detsember — Ägeda põletikuhoo tõttu silmades viibib sõjaväe haiglas Juhkentalis.
14. detsember — Ajalehes «Vaba Maa» ilmub intervjuu Vildega «Ed. Vilde «Noor-Eestist»» (vt. Ed. Vilde «Artikleid ja kirju», Tallinn 1957).

1931

- Veebruari lõpp — augusti keskpaik — Viibib terviseparandamise eesmärgil Itaalias Bolzano-Griesis.
- September-oktoober — Ajakirjas «Olion» nr. 9—10 ilmub Itaalia-reisi muljeid kajastav «Reisitarkus» (vt. Ed. Vilde «Reisikirjeldused», Tallinn 1956).

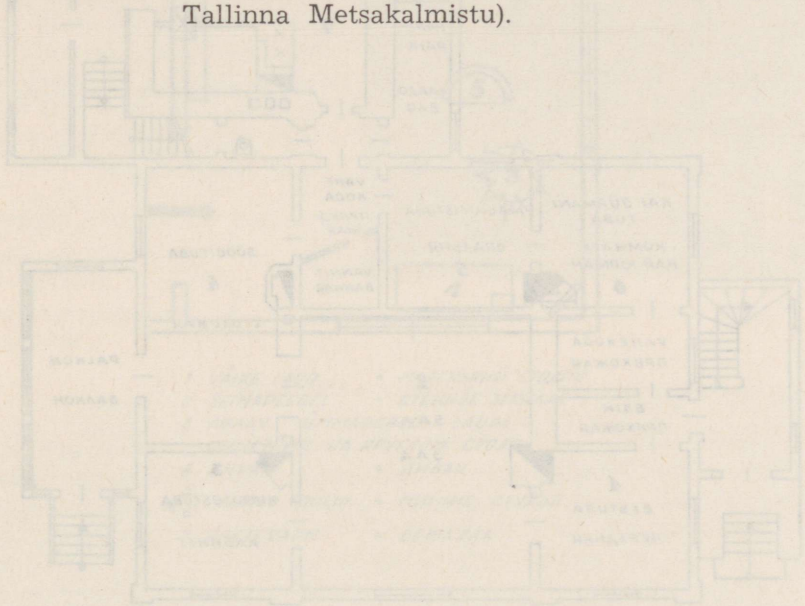
1932

- Juuni — Ajakirjas «Looming» ilmub novell «Casanova jätab jumalaga» (vt. ««Loomingu» Raamatukogu» nr. 8 1960).
- Juuli — Suvitab Pärnus.

1933

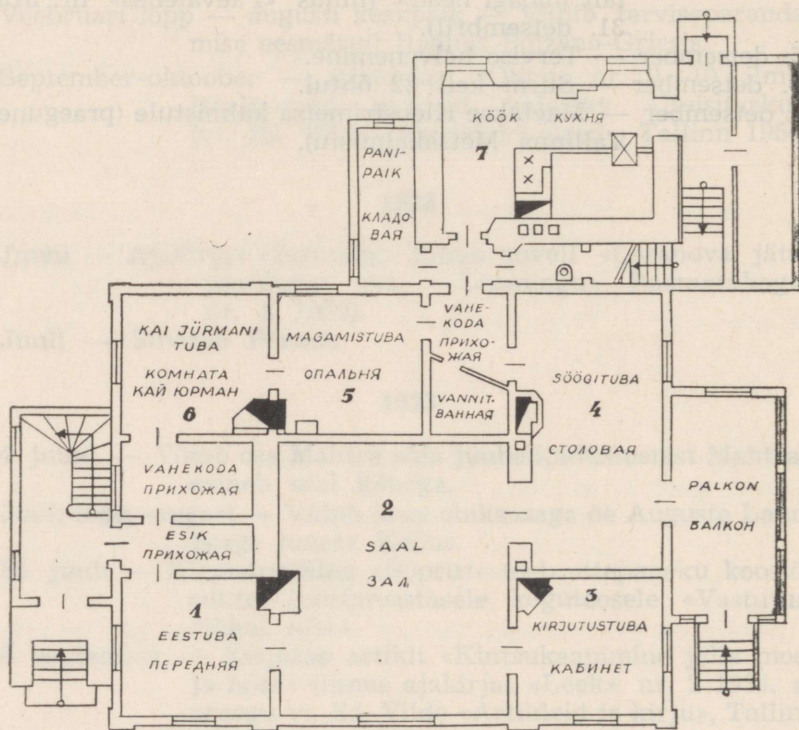
4. juuni — Võtab osa Mahtra sõja juubelopidustustest Mahtras, esineb seal kõnega.
- Juuli lõpp -august — Viibib koos abikaasaga õe Auguste Landbergi juures Keilas.
28. juuli — Kirjastusühing «Sõprus» teeb ettepaneku koostöö suhtes fašismivastasele koguteosele «Vastutusrikkal ajal».
6. september — Kirjutab artikli «Kintsukaapimine jälle moes ja hoos» (ilmus ajakirjas «Leek» nr. 2 1934. a., praegu vt. Ed. Vilde «Artikleid ja kirju», Tallinn 1957).
- Oktoobri algus — Ilmub koguteos «Vastutusrikkal ajal», kus Vilde esineb oma fašismivastase läkitusega (hiljem trükitud lendlehenena pealkirja all «Mahtra sõja, Anija meeste, Prohvet Maltsveti ja Külmale maale autori Eduard Vilde läkitus Eesti rahvale»).

12. oktoober — Tallinna töölised oma fašismivastasel koosolekul «Grand-Marinas» saadavad Vildele tervituse.
13. oktoober — Tartu töölised oma meeleavaldusel saadavad Vildele kui fašismi vastu võitlejale tervitusresolutsiooni.
27. oktoober — Ed. Vilde vastab Tartu töölistele (ilmus 4. novembril ajalehes «Rahva Sõna» pealkirja all «Ed. Vilde tervitus Tartu töölistele»).
19. detsember — «Päevalehe» toimetis esitab kirjanikule vastamiseks poliitilist olukorda käsitlevad küsimused. Vilde vastab artikliga «Ei looda 1934. aastalt midagi head» (ilmus «Päevalehes» nr. 315 31. detsembril).
25. detsember — Tervise halvenemine.
26. detsember — Surm kell 22 õhtul.
30. detsember — Maetakse Kloostrimetsa kalmistule (praegune Tallinna Metsakalmistu).

EKSPOSITSIOONI KIRJELDUS

Ed. Vilde Memoriaalmuuseumi ruumide üldplaan on järgmine:

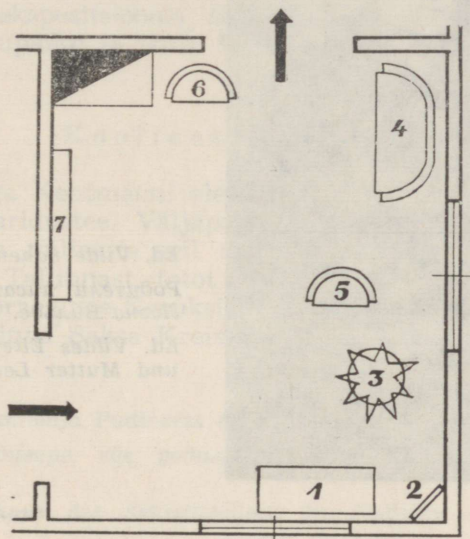

Erinevalt praegusest asetses kirjaniku elu ajal välisuks loodepoolses seinas — praegusest välisuksest sisenedes vasakul (ümberehituse jälgi on seinal tänapäevalgi näha). Teisele korrusele viiv trepp ei asetsenud välises esikus, vaid nüüdsest vahekojast ja esikust koosnevas ruumis.

Tube nr. 1 (eestuba)

Et esikut, nagu eespool nägime, kasutasid ka ülakorruse elanikud, siis algas Vildede korter tegelikult alles selle toaga. Ülal ukse kohal näeme väikest korterinumbrit «1» ja uksele nimesilti «Eduard Vilde».

Korteri esimene ruum on mõõtmetelt väike ja täitis varem eestoa funktsioone. Kirjaniku lese Linda Vilde mälestuste järgi oli ta sisustatud selliselt:

1 VÄIKE LAUD	• МАЛЕНЬКИЙ СТОЛИК
2 SEINAPEEGEL	• СТЕННОЕ ЗЕРКАЛО
3 AGAAV ÜMMARGUSEL LAUAL	• СТОЛЕТНИК НА КРУГЛОМ СТОЛЕ
4 DIIVAN	• ДИВАН
5 PEHMED TOOLID	• МЯГКИЕ СТУЛЬЯ
6 RIIEVARN	• ВЕШАЛКА

Siin võeti vastu külalisi, ukse kõrval olevas varnas hoiti üleriideid. Eestoa endisest mööblist on praegu säilinud väike aknalune laud koos valge laudlinaga ja seinapeegel. Muuseumile kuulub ka varem eestoa asetsenud agaav, mida nüüd võime näha palkonil.

Ekspositsioon eestoa käsitleb kolme teemat:

Ed. Vilde vanemad.

*Родители писателя Юри и
Лэна Вильде.*

*Ed. Vildes Eltern, Vater Jüri
und Mutter Leena.*

Lapsepõlv 1865—1875

Aastal 1925, kui Ed. Vilde sai 60-aastaseks, kinkis arhivaar Tiido Laur talle joonise tema sugupuust. Koopiaga sellest algabki Ed. Vilde Memoriaalmuuseumi ekspositsioon. Näeme, et meie kirjanduse klassik põlvneb talupoegade seast, tema esi-vanemaks on talupoeg Tooma Jüri.

Oma biograafilistes kirjutustes meenutab Vilde sageli oma vanemaid — isa Jüri Vildet, «vaikset, rahulikku, sõnakehva, «seespool elavat» meest», ja ema Leena Vildet, kes on talle pärandanud «paigalpüsimatuse, janu uute nähtuste, sündmuste; tunnete ja maitsete järele», «luulesoone ja fabuleerimisvõime». Muuseumikülastaja tutvub nendega fotode ja dokumentaalsete materjalide kaudu, näeb piiblit, mille usklikud vanemad on oma ainsale pojale kinkinud ja mille esileheküljel leiame Jüri

Vilde sissekirjutuse: «Eduard Vilde on sedda Ramatud sanud 14. Märtsis Aastal 1865».

Kunstnik O. Soansi joonisel näeme madalat moonakamaja Puidveres (Virumaal), kus, kirjaniku enese sõnade järgi, tal «oli au end 5. III 1865 maailmale esitleda». Tulevane kirjanik oli aga alles mõnenädalane, kui perekond Puidverest lahkus ja Muuga mõisa asus, kus Jüri Vilde sai aidamehe koha. Muugas möödubki Ed. Vilde lapsepõlv, siit võtab ta lahkudes kaasa hulga muljeid ja mälestusi, mida hiljem oma teostes kasutab (näit. jutustuses «Minu esimesed «triibulised»»). Arvukad fotod muuseumi ekspositsioonis tutvustavadki väikese «aidamehe Eedi» mängupaiku ja tema lapsepõlvekodu — Muuga mõisa «alttuba».

Kooliaastad 1875—1882

Õpingutega Kentmanni elementaarkoolis algab aastal 1875 Ed. Vilde haridustee. Väljapanekute kaudu tutvume lühidalt keskkonnaga, milles ta neil aegadel viibis — näeme vaateid tolleaegsest Tallinnast, fotot Kentmanni elementaarkooli hoonest (maja praeguste Kreuksi ja Sakala t. nurgal), samuti omaaegsest Tallinna Saksa Kreiskoolist Vene t. 13, kus tulevane

Kirjaniku sünnimaja Puidveres (O. Soansi plüatsijoonis).

Дом в Пудивере, где родился писатель (рисунок карандашом О. Соанса).

Das Geburtshaus des Schriftstellers in Puidvere (Zeichnung von O. Soans).

kirjanik õppis aastail 1878—1882. Eksponaadid kõnelevad veel noore Vilde maailmavaatelisest arengust, saksakeelsest ja saksameelsest koolist hoolimata tekkinud sügavast kiindumusest eesti rahvuslikku kultuuri. Esile on toodud kirjaniku enese sõnad: «Kreiskooli esimeses klassis olin ma juba hõõgav eesti rahvuslane. Ma lugesin vahel «Sakalat», muidu veel «Kalevipoega», Koidulat, rahvalaulusid . . .»² Et «Kalevipoeg» noorukile tollal suurt mõju avaldas, kohtame väljapanekute seas ka 1876. a. ilmunud kordustrukki meie rahvuseeposest (arvatavasti just sellist väljaannet kandis Vilde kreiskooliõpilasena koolis kaasas ja sattus seepärast saksameelsete õpetajatega vastuollu).

Esimesed teosed

1882. aastal lahkub Vilde kreiskooli lõpetamata Tallinnast ja saabub, «mühav poisikesepea täis romantilis-klassikalist traagikat», vanemate juurde Keila Karjakülla. Siin paneb 17-aastane noormees paberile oma esimese jutustuse pealkirjaga «Kurjal teel» (alapealkiri — «Alguspäraline jutustus päälinna elust»), millega saabki alguse tema kergete seiklus- ja naljajuttude toodang. Sellele järgneb peagi «Musta mantliga mees», siis juba «Töömehe tütar», «Salasidemed», naljajuttude kogud «Tallinna saladused», «Kus sandid saia söövad» jt. Kõigi nende teoste esitrükke näemegi vitriinides. Nende autorit aga tutvustab väljalõige tolelaegsest perioodikast — foto allkirjaga «Eduard Vilde. Eesti tuntud uudisjuttude kirjutaja, Tallinna lähedalt Keilast pärit. Tema jutud on Eesti rahva seas väga loetud ning armsad . . .»

Eksponeeritud on ka «Virulane» — ajaleht, mille toimetuses Vilde 1883. aastal selle omaniku Jaak Järve kutsel tööle asus ja mille juures ta omandas ajakirjaniku töökogemused. Fotol on «Virulase» toimetuse hoone Harju tänaval (praegune kirjutustarvete kauplus).

Kaardilt saame jälgida noore Vilde esimest välismaareisi — 1890. aastal sõidab ta Riiga ja sealt Berliini.

² Ed. Vilde, Katked minu elust, Artikleid ja kirju, Tallinn 1957, lk 426.

Eduard Wilde.

Rõdustawad fõrred.

- I. Näitepa teaja teatatus.
- II. Mõrmas.
- III. Teatuse teinutele lõpus.
- IV. Mõrmas teinutele.
- V. Mõrmas teinutele.

©. Tallinna kirjanduslik Tallinn.

Kuus sandid saia sööwad.

Eduard Wilde
Berliini naljajuttud.

- Sisu:
- I. Mõrmas teinutele teinutele.
 - II. Mõrmas teinutele teinutele.
 - III. Mõrmas teinutele.
 - IV. Mõrmas teinutele.
 - V. Mõrmas teinutele.
 - VI. Mõrmas teinutele.

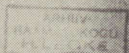
Tallinn.
A. Põlde kirjanduslik Tallinn 1881.

Tallinna jaladused.

Eduard Wilde naljajuttud.

Sisu:

- I. Mõrmas teinutele teinutele.
- II. Mõrmas teinutele.
- III. Mõrmas teinutele.
- IV. Mõrmas teinutele.
- V. Mõrmas teinutele.

Tallinn, 1881.

Tallinn & Põlde kirjanduslik Tallinn.

Maer on terwijeks!

Eduard Wilde naljajuttud.

Sisu:

- 1) Mõrmas teinutele teinutele.
- 2) Mõrmas teinutele.
- 3) Mõrmas teinutele.
- 4) Mõrmas teinutele.
- 5) Mõrmas teinutele.
- 6) Mõrmas teinutele.

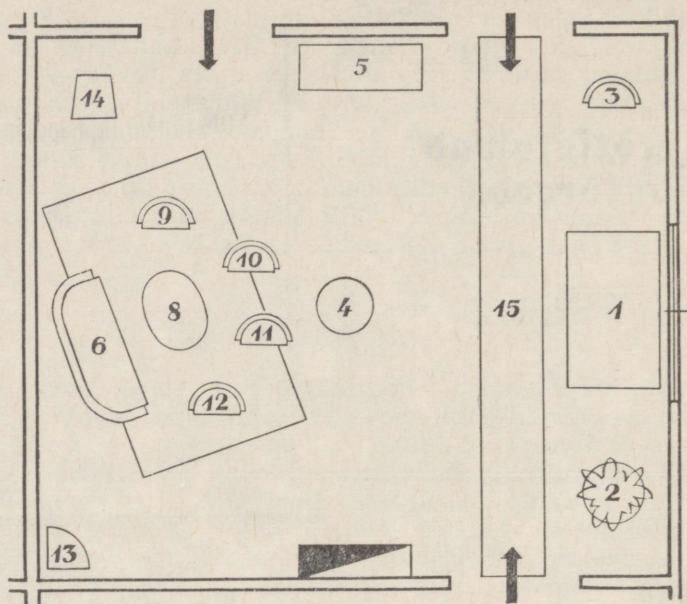
Tallinn.
A. Põlde kirjanduslik Tallinn 1881.

Ed. Wilde naljajuttude kogumikud.

Сборники юмористических рассказов Эд. Вильде.

Sammlungen von Ed. Wildes humoristischen Erzählungen.

Tuba nr. 2 (saal)

1 LINDA VILDE KIRJUTUSLAUD •	8 LAUD	• СТОЛ
ПИСЬМЕНН. СТОЛ Л ВИЛЬДЕ	9	
2 KUMMIPUU •	ФИКУС	
3 PEHME TOOL •	МЯГКИЙ СТУЛ	10 TOOLID • СТУЛЬЯ
4 ARMATUUR •	АРМАТУРА	11
5 RAAMATUKAPP •	КНИЖН ШКАФ	12
6 DIIVAN •	ДИВАН	13 E.VILDE BÜST • БЮСТ Э.ВИЛЬДЕ
7 VAIP •	КОВЕР	14 LAMP • ЛАМПА
		15 PÕRANDARIIE • ДОРОЖКА

Eestoast viib uks korteri kõige avaramasse ruumi — saali. Toa omaaegset sisustust on põgusalt kirjeldanud mitmed kirjaniku tema kodus külastanud isikud, samuti on säilinud mõned fotod ja joonised, mis kujutavad Vildet saalis viibivana (vt. näit. foto lk. 38). Nagu jooniselt näeme, asetses raamatukapp, mis praegu on kirjutustoas, varem saalis. Saalis olnud esemetest leiame muuseumi väljapanekute hulgas veel kummi-puu (palkonil) ja kaks pehmet tooli (magamistoas). Muuseumi fondides asuvad praegu varem saali seintel rippunud õlimaa-lid — J. Greenbergi «Mehe pea» ja A. Janseni «Narva».

Selles toas asetses 27.—30. detsembril 1933 kirst Ed. Vilde põrmuga. 28. ja 29. detsembril käis rahvas siin kirjanikuga jumalaga jätmas.

«Karikas kihvti» (1893), tiitelleht kogumikust «Minu postipoiss» (1895), edasi aga juba 1896. aasta «Postimees», mille joonealusel nägi esmakordselt päevavalgust eesti kirjanduses kriitilise realismi rajanud romaan «Külmale maale».

Möödunud sajandi lõpul, selle sajandi algul elab Vilde Tartus, Moskvas, Narvas ja Tallinnas, töötades mitmesuguste ajalehtede toimetustes. Fotomaterjal tutvustab lühidalt tema selleaegseid elu- ja töökohti. Tihedalt on kirjaniku selleaegne looming seotud Narvaga — sealsest olustikust saadud muljetest võrsus ju romaan «Raudsed käed». Ekspositsioonis näeme nii fotot romaani tegevuspaigast Kreenholmist kui ka Narva ajalehte «Virmaline», mille joone all romaan ilmuma hakkas, samuti «Raudsete käte» esitrükki.

Ajalooline triloogia 1902—1908

Töötades sajandi alguses Tallinnas «Teataja» toimetuses, puutus Ed. Vilde kokku Harjumaa inimestega, kes tuletasid talle korduvalt meelde möödunud sajandi sündmusi — Mahtra sõda ja Anija meeste peksulugu. Nendest mälestustest saabki alguses üks meie klassikalise kirjanduse suuremaid mälestusmärke — Ed. Vilde ajalooline triloogia («Mahtra sõda» 1902, «Kui Anija mehed Tallinnas käisid» 1903 ja «Prohvet Maltsvet» 1905—1908). Kirjanik tunnistab ise: «Ma annan algatuse-aurõõmsa uhkusega rahvale, kelle vaimline erksus mulle mu töö juures rohkem abiks oli kui miski muu».³

Terve rida väljapanekuid — fotod, etnograafilised esemed, tsitaadid Ed. Vilde teostest — käsitlevad teemat «Talupoegade olukord Eestis 19. sajandi keskel». Väljakannatamatult raskest majanduslikust olukorrast, ilmajätmisest kõigist inimlikest õigustest kirjutab Vilde: «Üks oli isand, teine ori. Üks käskis, teine kuulas sõna. Ühel olid kõik õigused, teisel mitte ainult. Ühel oli kõik vara, teisel üksnes vaesus».⁴ Need vastuolud kutsusidki välja nii talupoegade rahunemine kui ka maltsvetlaste väljarändamisliikumise.

Saali keskel asuvas vitriinis näeme materjale, mis kõnelevad sellest, kuidas tõsiselt suhtus kirjanik oma romaanide ajaloolisesse tagapõhja ja kui visalt ta kogus vajalikke ajaloolisi fakte. Mahtra ja Anija meeste süüdistusmaterjali kõrval väärib tähelepanu «Eestimaa Talorahva Seaduse» originaal 1858. aastast. Selle kinkis muuseumile 1955. aastal Juuru 7-klassiline

³ Ed. Vilde, Kava, ülevaade ja tellitud töö, Artikleid ja kirju, Tallinn 1957, lk. 175.

⁴ Ed. Vilde, Kui Anija mehed Tallinnas käisid, Tallinn 1955, lk. 151.

*Hotell «Balti» Tallinnas
Nunne tänaval, kus on kir-
jutatud «Mahtra sõda».*

*Гостиница «Балти» на улице
Нунне в Таллине, где был
написан исторический роман
«Война в Махтра».*

*Das Hotel «Balti» in Tallinn,
wo der historische Roman
«Aufruhr in Machtra» ge-
schrieben wurde.*

Kool ja on teada, et möödunud sajandil kuulus see eksemplar Mahtra sõjast osa võtnud talupoegadele.

On säilinud ka mõningaid fotosid ajaloolistest isikutest — Mahtra sündmustest osa võtnud Tõnis Langist ja Päärn Elmanist, Anija mehest Hans Kentmanist, prohvet Maltsveti venna-pojast Gustav Maltsist. Edasi tutvume jooniste ja fotodega ajalooliste sündmuste tegevuspaikadest, Vilde romaanide esi-trükkidega jne.

Saalis on eksponeeritud ka kunstiteoseid- G. Markelovi elu-suurune skulptuur «Mahtra sõjamees» ja L. Mikko õlimaal «Mahtra sõda», mis kajastab sündmusi Mahtra mõisa õues 2. juunil 1858. aastal.

Makett kujutab 4. juunil 1933. a., Mahtra sündmuste 75. aastapäeva puhul Mahtra verepõllule püstitatud mälestussam-

mast. Selle kõrval pidas Ed. Vilde, kes juubelpidustustest osa võttis, oma viimase kõne.

1905. aasta revolutsioon

Ekspositsioon tutvustab sissejuhatavalt materjale, mis kõnelevad Ed. Vilde abiellumisest progressiivse naisajakirjaniku Linda Jürmanniga 1905. aastal. Ateistliku meelsuse tõttu keeldusid mõlemad kiriklikust laulatusest (kodanlikku abielu tollal Eestis veel ei kehtinud) ja piirdusid notari juures sõlmitud lepinguga ning kõigile tuttavatele saadetud kaartidega:

*Linda Jürmann
Eduard Vilde
abielusse astunud*

Tartus, 9. sept. 1905. a.

Üht sellist kaarti näemegi väljapanekute seas, samuti fotosid Linda Jürmannist ja Eduard Vildest. Vitriinis on kiri, mille

*Eduard Vilde ja
Linda Jürmann.*

*Эдуард Вильде и
Линда Юрман.*

*Eduard Vilde und
Linda Jürmann.*

Hind 10 kop

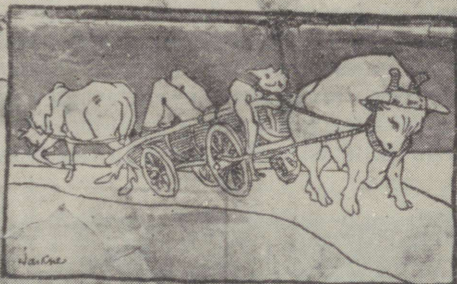
Nr. 1
(juul 1906.)

Toimetaja
EDUARD WILDE

Helsingi
Suksokatu

Meie riigiwanker

enne 8 juulil.

Alkohoolikohy: «Tul aga ära õnnu-õnne, ääd parame, sa wargi minna kibetah! Eka me oia
me, kanta teie waker, wenna hakk!»

«Kaak»

Политический
журнал Эд. Виль-
де «Каак» («По-
зорный столб»).

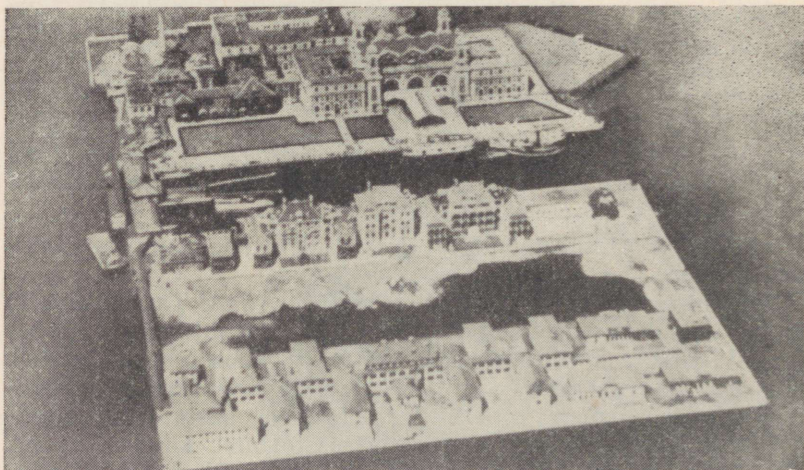
Die von Ed. Wilde
herausgegebene
politische Zeit-
schrift «Kaak».

kirjanikule ta abiellumise puhul saatsid ta õde Auguste Landberg ja ema Leena Wilde.

1905. aasta sündmused võtab Ed. Wilde vastu Tartus, kus ta töötab ajalehe «Uudised» toimetuses. Kõhklemata liitub kirjanik revolutsioonilise rahvaga, käib koosolekutel, esineb sõnavõttudega, kirjutab artikli «Kodanlus, proletariaat ja revolutsioon». Arreteerimisohu tõttu on ta 1906. aasta algul sunnitud kodumaalt lahkuma. Siirdunud Peterburi kaudu Soome, hakkab ta Helsingis välja andma poliitilist pilkelehte «Kaak», mis 1905. aastat käsitlevate väljapanekute seas ongi kesksel kohal. «Kaaki» toodi Eestisse salaja, tema levitamise juures oli kaastegev kirjaniku abikaasa Linda Wilde, asjast olevat huvitatud olnud ka kirjaniku ema Leena Wilde. Et «Kaagi» levitamine oli omal ajal keelatud ja tema numbrid tsaarivalitsuse poolt leidmise puhul konfiskeeriti, siis on pilkelehe väljaandeid tänapäeval väga vähe säilinud. Wilde poliitilise satiiri, mis omal ajal «Kaagis» ilmus, leiame praegu aga ta jutustuste II köites.

Politsei jälitamise tõttu peavad Vilded ka Helsingist lahuma. Nende järgmiseks elukohaks saab Taani pealinn Kopenhaagen. See on aga alles rännuaastate algus. Kuivõrd kirjud, rahutud ja rasked on Ed. Vilde elus aastad 1906—1917, sellest kõnelevad selget keelt suurt kaart «Ed. Vilde reisid 1906—1917», mitmesuguste Euroopa linnade vaated ja välismaiste hotellide arved. Elades võõral maal ja võõra rahva seas, saades sissetulekut ainult oma suletööst, kannatab kirjanik pidevalt ainelise kitsikuse all. «Ma seisan lihtsalt alternatiivi ees: olla või mitte olla. Leib on kasin, riideid ei saa selga, vanadus ähvardab eemalt tööjõu kahandamisega...»⁵ kirjutab ta ühes oma erakirjas aastal 1913.

Rännukirg ja lahedamate elutingimuste otsimine ajab Vildet ühelt maalt teise ja viib ta 1911. aastal ka Ameerikasse. Demokraatlikku kirjanikku ei lasta aga «vabasse Ameerikasse» sisse, ta suletakse koos teiste valitsusele ebasoovitavate sissereändajatega Ellis Islandi saarele ja hoitakse seal kinni peaaegu

Ellis Island.

Остров Эллис Айленд (в Нью-йоркском порту), где писатель содержался в заключении.

Ellis Island bei New York, wo der Schriftsteller in Gefangenschaft gehalten wurde.

⁵ Ed. Vilde, Kiri E. Virgole 25. okt. 1913. a., Artikleid ja kirju, Tallinn 1957, lk. 489.

vanglatingimustes. Saanud kohtuotsusega õiguse siiski Ameerikas maale minna, asub Vilde elama New-Yorki. Sealst lahkub ta aga juba 5 kuu pärast, kuna sealne «poolbarbaarne elu», nagu kirjanik ise ütleb, jätab talle väga halva mulje. Ameerika-reisilt kogutud tähelepanekute põhjal valmivad aga jutustused «Minu esimene business», «Jack Brown», «Minu vangipõlv Ellis Islandil» jt., mida näeme ka muuseumi ekspositsioonis.

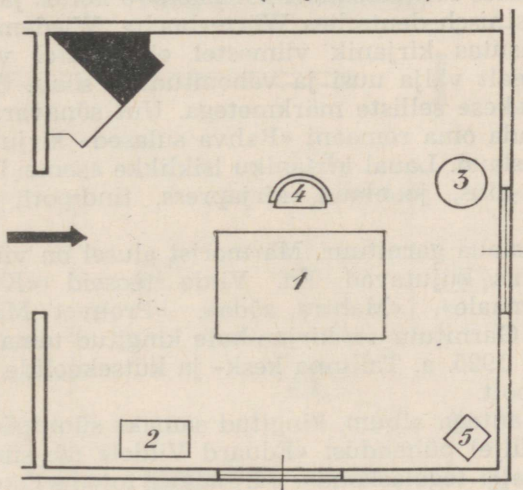
Pagulasaastatest on säilinud ka üks originaaldokument — Venemaa Generaalkonsulaadi poolt Kopenhaagenis 1917. aastal välja antud tunnistus, et poliitilisel emigrandil Linda Jürmanil (Linda Vildel) on võimaldatud sissesõit Venemaale.

Välismaal valminud teostest on siin eksponeeritud tähtsamad: romaanid «Lunastus» (1909) ja «Mäeküla piimamees» (1916), näidendid «Tabamata ime» (1912), «Pisuhänd» (1913) ja «Side» (1917).

Publitsistika 1883—1917

«Kaagi» kõrval näeme siin J. Lilienbachi poliitilisi lendlehti ja teisi perioodilisi väljaandeid, kus Vilde on avaldanud oma kirjutusi.

Tuba nr. 3 (kirjutustuba)

1	KIRJUTUSLAUD	• ПИСЬМЕННЫЙ СТОЛ
2	RAAMATURIIUL	• КНИЖНАЯ ПОЛКА
3	ÜMMARGUNE LAUD	• КРУГЛЫЙ СТОЛ
4	TOOL	• СТУЛ
5	POSTAMENT	• ПОСТАМЕНТ

Selles ruumis — Ed. Vilde kirjutustoas — on möödunud «Mahtra sõja» ja «Külmale maale» autori viimased loomingulised tööaastad. Kadriorgu elama asudes ütles Vilde ajakirjanikele, et uues ümbruses, eemal eksitavast linnakärast, loodab ta viljakalt töötada. Kindlasti ongi selle kirjutuslaua taga sündinud palju mõtteid, mis meile osaliselt on tuntud viimastel eluaastatel valminud tööde kaudu, milledest aga palju jäi arvata-vasti paberile panemata. Oli ju kirjaniku tööjõud piiratud raske haiguse tõttu, suurema osa ajast võttis aga vanade tööde läbivaatamine ja redigeerimine (sel ajal ilmusid Vilde «Kogutud Teosed»). Küllap on aga selles toas kirjutatud poolelijäänud romaani «Rahva sulased» kolm esimest peatükki. Kirjutuslaual näeme praegu romaani viimaseid ridu — IV peatüki algust.

Oma kirjutustoas vestles kirjanik teda külastama tulnud ametivendadega — siin on olnud A. Hansen-Tammsaare, M. Metsanurk, Fr. Tuglas, J. Vares-Barbarus, kunstnikud J. Koort, F. Sannamees, näitlejad P. Pinna, A. Särev jt.

Tuba on tänapäeval sisustatud üldjoontes samasuguselt nagu Vilde elupäevil. Viimase remondi ajal pöörati tähelepanu ka tapseidi värvile — ka kirjaniku elu ajal olid seinad kaetud rohelise tapeediga.

Toa sisustus koosneb järgmistest esemetest:

1. Raamaturiiul. Riiulil asetsevad Ed. Vildele kuulunud Meyeri «Kleines Konversations-Lexikon» 6 köites ja F. J. Wiedemanni «Estnisch-deutsches Wörterbuch». Wiedemanni sõnaraamatut kasutas kirjanik viimastel eluaastatel väga sageli, kirjutades sealt välja uusi ja vähemtuntud sõnu. On säilinud üle saja lehekese selliste märkmetega. Uut sõnavara kavatses Vilde kasutada oma romaani «Rahva sulased» kirjutamisel.

2. Kirjutuslaud. Laual kirjaniku isiklike esemeid (baromeeter, sulepea-alus, joonlaud, kirjapress, tindipott, laualamp, lillevaas).

3. Kirjutuslaua garnituur. Marmorist alusel on viis hõbedast raamatut, mis kujutavad Ed. Vilde teoseid «Kurjal teel», «Külmale maale», «Mahtra sõda», «Prohvet Maltsvet» ja «Pisuhänd». Garnituur on kirjanikule kingitud tema 60. sünnipäeva puhul 1925. a. Tallinna kesk- ja kutsekoolide õpilaste ja õpetajate poolt.

4. Nahkkaantega album, kingitud samaks sünnipäevaks. Esimesel leheküljel pühendus: «Eduard Vildele 60. sünnipäevaks «Estonia» teatri tegelaskond». Järgnevad fotod «Estonia» näitlejatest ja Vilde näidendite lavastustest «Estonias».

5. Raamatukapp. Asetses varem saalis. Sisaldab Ed. Vilde isikliku raamatukogu. See ei ole kuigi arvukas, sest, nagu jutustab Linda Vilde, ei armastanud kirjanik raamatuid koguda, vaid kinkis need pärast läbilugemist ära. Pealegi on

kaduma läinud kõik raamatud, mis Vilded muretsesid emigratsioonis 1906—1917. Need võeti 1917. aastal, kui Vilded kodumaale tulid, Vene piiril Kerenski valitsuse tolliametnike poolt kontrollimiseks ja lubati hiljem tagastada. Varsti aga Kerenski valitsus kukutati ja raamatud jäid, vaatamata järelepärimistele, kadunuks. On säilinud ainult üksikud välismaal ostetud raamatud, näit. Meyeri leksikon, mille Vilded juba varem ühe tuttava kodumaale saatsid.

Raamatukapis on praegu H. Manni, R. Rollandi, L. Tolstoi, B. Shaw, A. Strindbergi jt. teoseid saksakeelses väljaandes, samuti üksikuid eesti kirjanike teoseid.

6. Kirjutuslaua tool.

7. Ümmargune laud.

8. Postament. Postamendililik on Linda Vilde ema Kai Jürmanni käsitöö.

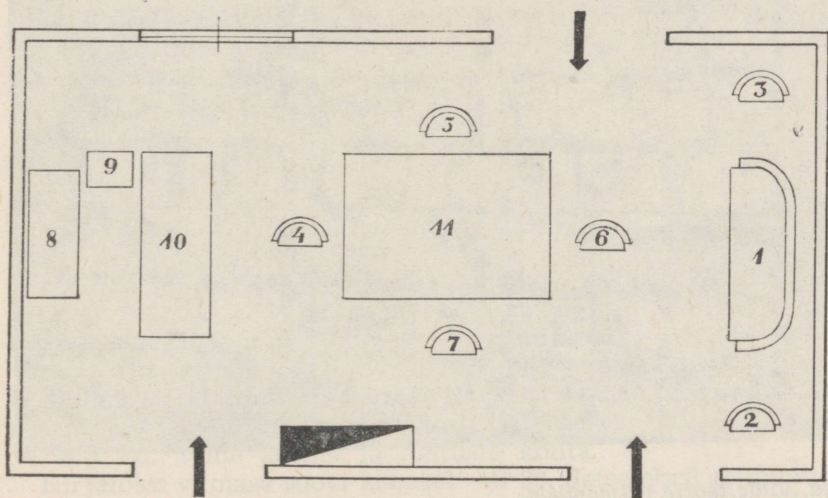
9. Reproduktsoon A. Böcklini maalist.

10. P. Sepa õlimaal «Metsamaastik Eestis».

11. F. Sannamehe «Lamav naine» (terrakota). On kunstnikult ostetud 1929. aastal, kui Vilde käis tema ateljees poseerimas valmistatava büsti jaoks.

12. Raamitud foto, mis kujutab kirjaniku ema Leena Vildet.

Tuba nr. 4 (söögituba)

1 DIIVAN • ДИВАН
2-7 TOOLID • СТУЛЬЯ

8 VOODI • КРОВАТЬ
9 LAUD • СТОЛ

10 PUHVETKAPP • БУФЕТ
11 SÖÖGILAUD • СТОЛОВЫЙ СТОЛ

Seda esiku kaudu kõõgiga seotud ruumi kasutati varem söögitoana.

Söögitoa tavalise sisustusega (laud, toolid, puhvetikapp) ei ole kooskõlas kapi taga seisnud voodi koos lauakesega. Nagu jutustab Linda Vilde, oli voodi siia paigutatud kirjaniku õe Auguste Landbergi jaoks, kes perekonda tihti külastas.

Ekspositsioon annab kõigepealt ülevaate Ed. Vilde ulatuslikust loomingust — näeme tema teoste väljaandeid, mis on ilmunud tsaari-Venemaal, kodanlikus Eestis ja nõukogude ajal. Nende seas näeme ka klassiku teoste võõrkeelseid tõlkeid — romaani «Mäeküla piimamees» ungari ja soome keeles, esperantokeelset katkendit romaanist «Mahtra sõda» jt. Samas on ka kaks maali Ed. Vilde loominguga ainetel — F. Randeli «Valge laeva ootajad» (kujutab maltsvetlasi Lasnamäel 1861. aasta kevadel) ja L. Mikko «Kaarnad» (loodud sündmuste põhjal, mis toimusid Mahtra verepõllul 10. veebruaril 1859. aastal).

Võitlus fašismi vastu 1933. a.

1933. aastal levib Eestis fašistliku iseloomuga vapside liikumine. Selle vastu astub koos teiste demokraatlikult meelesta-

Ed. Vilde teoste väljaandeid.

Издания произведений Эд. Вильде.

Ausgaben von Ed. Vildes Werken.

tud kirjanikega välja ka eakas Eduard Vilde. Koos Joh. Vares-Barbaruse ja Joh. Semperiga võtab ta osa fašismivastase koguteose «Vastutusrikkal ajal» koostamisest. Vilde artiklit sellest kogumikust levitati samal aastal ka lendlehenä, millele oli pealkirjaks pandud «Mahtra sõja, Anija meeste, Prohvet Maltsveti ja Külmale maale autori, Eesti kirjanduse suurmeistri Eduard Vilde läkitus Eesti rahvale». Muuseumi ekspositsioon tutvustabki üht sellist lendlehte. Esile on tõstetud sõnad: «Minu suhtumine fašismi, olgu see eht või plagieeritud, on eitav, sest et vaba olen vägivalla-instinktides ja loen ennast tsiviliseeritud inimeseks». Kuidas Ed. Vilde läkitus rahva poolt vastu võeti, sellest kõnelevad väljavõtted tervituskirjadest, mis kirjanikule saadeti Tallinna ja Tartu tööliste poolt.

«Kogutud Teosed» 1923—1935

Aastal 1923 alustas Eduard Vilde oma «Kogutud Teoste» väljaandmist. Kõik selles sarjas ilmunud tööd vaatas kirjanik «parandava sulega», nagu ta ise ütles, läbi, muutes nende keelt kaasaegsemaks ja kohendades stiili. Samuti varustas ta kõik anded enda kirjutatud eessõnadega. Väljapanekute seas leiame käsikirjalistest materjalidest Vilde seletuskirja selle kohta, millistesse rühmadesse ta soovib oma teosed jagada, ning VIII ande eessõna.

Teatavasti ei jõudnudki kirjanik näha oma «Kogutud Teoseid» tervikuna, kuna kirjastusühingud (algul «Varrak», siis «Loodus») ei pidanud lepingust kinni ja andsid teoseid välja nii aeglaselt, et sari jõudis lõpule alles pärast Ed. Vilde surma, 1935. aastal.

Surm 26. detsembril 1933

Ed. Vilde elu lõpp-perioodi muutsid raskeks kaks tõsist haigust: silma vikerkesta põletik (iritis) ja südamehaigus (skleroos). Kirjaniku tervislik seisund halvenes tunduvalt 1933. a. sügisel ja 25. detsembril 1933 tabas teda tugev haigusehoog, mis 26. detsembril kell 22 lõppes surmaga. Ekspositsioonis on fotokoopiad mitmesugustest ajalehtedest, kus avaldati teateid Ed. Vilde surma ja matuste kohta.

Kirjaniku viimase soovi kohaselt oli 30. detsembril toimunud matus täiesti ilmlik. «Estonia» kontserdisaalist viidi kirst Ed. Vilde põrmuga uuele Kloostrimetsa kalmistule (praegu Tallinna Metsakalmistu), kus Vilde haud oli esimene.

Palkon

Korteri juurde kuulus ka avar valgusküllane palkon, mille välisuks viib väikesele majaesisele muruväljakule. Võttes pärast Koidula tänavale kolimist vastu ajakirjanikke ja tutvustades neile korterit, ütles kirjanik muuseas, et palkonil kavatses ta hakata võtma päikesevanne oma haigetele silmadele. Hiljem armastaski ta päikesepaistelise ilmaga palkonil istuda ja lugeda. Tolleaegsest sisustusest on säilinud korvmööbel (laud, diivan, kaks tooli). Suveperioodil näeme siin ka Vildede toalilli -agaavi ja kummipuud, mis varem asetsesid teistes ruumides.

Palkonil on välja pandud ka Ed. Vildele kuulunud kohvrid. Arvatavasti nendega käis kirjanik oma viimastel reisidel (Ungaris, Itaalias jm.).

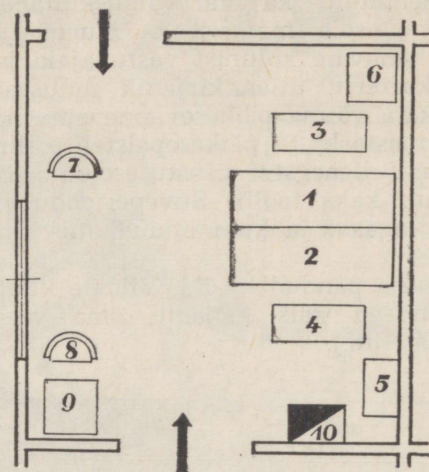

Auguste Landberg.

*Сестра писателя
Аугусте Ландберг.*

*Die Schwester des
Schriftstellers,
Auguste Landberg*

Tuba nr. 5 (magamistuba)

1-2 VOODID	• КРОВАТИ
3-4 VAIBAD	• КОВРЫ
5 PESUKAUSS	• РУКОМОЙНИК
6 ÕOKAPP	• НОЧНОЙ СТОЛИК
7-8 SÕOGITOA TOOLID	• СТУЛЬЯ СТОЛОВОЙ
9 TUALETTLAUD	• ТУАЛЕТНЫЙ СТОЛ
10 AHI	• ПЕЧЬ

Vilde magamistuba on praegu sisustatud järgmiselt:

1. Voodid. Ahjupoõlses voodis suri 26. detsembril 1933. aastal Ed. Vilde.
2. Linased voodikatted. Valmistatud Linda Vilde näpunäidete järgi, imiteerivad vanu.
3. Voodiesised vaibad, imitatsioon.
4. Riietekapp.
5. Tualettlaud. Peegliesisel lauakesel Ed. Vilde tualetitarbed (žiletiaparaat, žiletiterad, vahupulk).
6. Laearmatuur.
7. Kaks pehmet tooli. Kuulusid varem pehme saalimööbli komplekti. Magamistoas seisid lihtsad kõvapõhjalised puutoolid.
8. Aknakardin, umbkaudne imitatsioon Vilde-aegsest kardinast.
9. Raamitud foto kirjaniku õest Auguste Landbergist.
10. Kapp Ed. Vilde riietega (ülikond, kaelaside, tuhvlid, kaks kaabut).

11. Seinavitriin. Sisaldab kirjaniku riietusesemeid (kaks vesti, kaks päevasärki, kaks paari sokke, üks üksik sokk). Juuresolevad tsitaadid kõnelevad sellest, milline koht oli üksikul punasel sokil Ed. Vilde loomingus, kuidas «Pisuhänna» tegelane Tiit Piibeleht sai oma kuulsad erivärvilised sokid, ja avaldavad kaasaegsete mälestusi kirjaniku nõudlikkusest oma välimuse suhtes. Näit. kirjutab Andres Särev: «Neil kohtumistel märkasin ma seda, et Ed. Vilde oli alati eeskujulikult riietatud. Ta kandis moodsalõikelisi ning hästiistuvaid ülikondi, ta päevasärk ja kõvaks targeldatud krae olid alati lumivalged, ta kaelaside istus korralikult ja ta kübar oli heas vormis».

Tuba nr. 6

Selles väikeses nurgatoas elas omal ajal Linda Vilde ema Kai Jürmann. Hiljem asus siin rida aastaid muuseumi kantselei. Alles 1958. aastal, kirjaniku 25. surma-aastapäeva puhul, avati ka korteri viimane tuba vaatajaile. Praegu on siia koondatud kõik materjalid, mis iseloomustavad Ed. Vilde suhteid eesti teatriga. Teatavasti pühendas kirjanik väga palju oma energiast ja loomingulisest jõust teatrile. «Kui meie eesti rahval, eesti keelel ja kirjandusel tulevik on, mille juures nüüd vististi enam keegi kahelda ei või, siis peab ka näitemäng kui hariduse õis ja edendaja meie seas edasi elama ja paremale järjele tõusma,»⁶ kuulutab kirjanik-teatrientusiast juba 1886. aastal, ja need ta sõnad, mis praegu leiame teatritoa seinal asuvalt stendilt, on nagu motoks kõigele sellele, mida me siin toas näeme. Ekspositsioonis leiame (alates ukse ja akna vahelisest nurgast) järgmised alateemad:

Eduard Vilde näitlejana

Sügav kiindumus teatrisse viib noore Ed. Vilde juba 1884. aastal Tallinna linnateatri lavale, kus ta esineb mõnes väikeses kõrvalosas Richard Leidenau nime all. Ulatuslikumad katsetused näitekunsti alal teeb ta aga aastail 1887—1888 «Vane muises». Fotokoopiad selleaegsetest ajalehtedest ja teatrikuulutustest jutustavad tema esinemistest Raupachi «Jenovevas» ja Shakespeare'i «Veneetsia kaupmehes».

⁶ Ed. Vilde, Eesti näitemäng ja tema tulevik, Artikleid ja kirju, Tallinn 1957, lk. 13.

Ed. Vildevõitlejana eesti kutselise teatri eest ja teatrikriitikuna

Selle teema juurde kuuluvad Vilde teatrilased artiklid «Eesti näitemäng ja tema tulevik» (1886), «Eesti näitemäng (1888) jt., samuti eesti teatri ajaloo tähtsat osa etendanud arvustus M. Gorki näidendi «Põhjas» lavastuse kohta «Estonias» 1903. aastal.

Vanemuine.

Näitemängu-õhtu

Vanemuise seltsi saalis
Tartus.

Pühapäev detsembril 13. p. 1887.

hrra Richard Leidenau
esimene etteaste.

Paljude soovide peale:

Jeenowewa.

Näitemäng lauludega 5 järgus (10. pildis.)

Dr. G. Haupti järele eestistanud.

I. Ellerhein. Näitejuht hra Mihaila.

Mängu aeg ja loht: Raheliana aastajaja esimees pooleks krabwi loosi pääl Teieri ligidal ja Ardenni mägestitu metjas.

I. järt:	1. pilt:	Loosi hoov.
II. järt:	2. "	Loosi saal.
"	3. "	Waba plats metjas.
"	4. "	Sage plats metjas.
III. järt:	5. "	Sooslo tuba.
"	6. "	Kristil Ardenni meti.
IV. järt:	7. "	Loosi saal.
"	8. "	Loosi aed.
V. järt:	9. "	Ruunika talju koobas.
"	10. "	Loosi hoov.

Ziegfried, maafrahv . . . hrra Richard
Leidenau Tallinnast.

Piletite hinnad. Sohvaste 75 kop.,
I. plats 50 kop., II. plats 40 kop. ja
III. plats 30 kop.

Piletid on enne näitemängu õhtul 8 Wen-
nangi kauplusest Peterburi uul. nr. 3
ja näitemängu õhtul kell 7 jaadil lausa
juurest laada.

Salatus kell 8 õhtul.

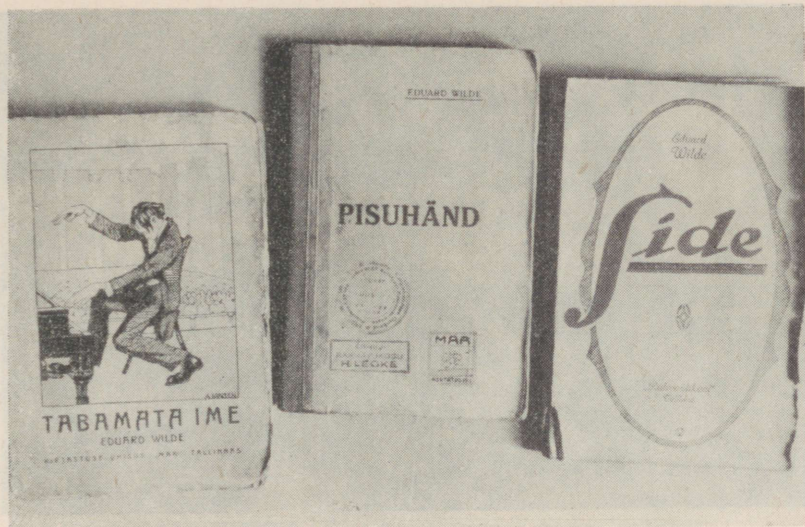
Eestseisus.

«Postimehes»

ilmunud kuulutus Richard
Leidenau (Ed. Vilde) esinemi-
sest «Vanemuises».

В газете «Постимээс» появи-
лось сообщение о выступле-
нии актера Рихарда Лейде-
нау (Эд. Вильде) в театре
«Ванемуйне».

Die in der Zeitung «Posti-
mees» erschienene Annonce
vom Auftreten des Schau-
spielers Richard Leidenau
(Ed. Vilde) im Theater «Vane-
muine».

*Ed. Vilde näidendite esitrükid.
Die Erstdrucke von Ed. Vildes Schauspielen.
Первые издания пьес Эд. Вильде.*

Ed. Vilde näidendite lavastusi

Suurem osa teatritoast on pühendatud Vilde kolmele näidendile — «Tabamata imele», «Pisuhännale» ja «Sidemele». Fotomaterjal tutvustab kirjanikku näidendite kirjutamise perioodil, maja Kopenhaagenis, kus ta sellel ajal elas, näidendite käsikirju, erinevaid lavastusi kodumaa ja välismaistes teatrites jms. Originaalsed, varem kirjanikule kuulunud on fotod «Tabamata ime» ja «Pisuhänna» esilavastustest «Estonias». Vitriinis on kaart, mille «Pisuhänna» esietenduse puhul on autorile saatnud «Estonia» näitlejad. Siin näeme selliste suurte kunstnike, nagu Th. Altermanni, P. Pinna, K. Jungholzi, T. Tondu jt. käekirju. «Olen Teie «Pisuhännast» väga vaimustatud! Meie esimene hiilgav naljamäng. Surun soojalt kätt,» kirjutab Paul Pinna. Kaardi kõrval näeme fotokoopiat Vilde vastusest sellele. Originaaldokumentidest on siin eksponeeritud veel lehekülg «Pisuhänna» saksakeelsest käsikirjast — rahuldumata mitme juba varem olemasoleva tõlkega, tõlkis Vilde komöödia ise saksa keelde.

«Pisuhänd» ongi Vilde näidendeist kahtlemata kõige populaarsem. Suur Nõukogude Liidu kaart teatritoal seinal kujutab

A. Lauter, A. Sällik, Ed. Vilde, K. Jungholz.
A. Лаутер, А. Сяллик, Эд. Вильде, К. Юнгхольц.
A. Lauter, A. Sällik, Ed. Vilde, K. Jungholz.

linnu, millede teatrites on komöödiat lavastatud. Nende hulka kuuluvad kaugel Južno-Sahhalinsk, Kabarda, Ulan-Udee, Mahhatš-Kalaa jt., kokku üle 50 linna.

Väike foto ukse kõrval seinal jutustab meile veel ühest küljest Vilde kui teatrientusiasti tegevuses — tema tööst «Estonia» dramaturgina aastail 1918—1919. Näeme teda siin koos näitlejate A. Lauteri, K. Jungholzi ja A. Sällikuga.

Tuba nr. 7 (köök)

Söögi- ja magamistoa vahel olevast vahekojast viib üks korteri hoovipoolsesse ossa. Siin asub avar köök koos kõrvalruumidega, siin on korteril teine sissepääs — välisuksest pääseb üldkasutatavasse koridori, sealt Vildede kööki.

EDUARD VILDE
VIIMASEID MÕTTEID JA MÄRKMEID

(Lõpetamata romaani «Rahva sulased» materjalidest)

Toobi ütleb: «Et olla rahvuslane, seks pole vaja erilist nuppu, aga et olla ka veel midagi muud kui rahvuslane, seks on nappu vaja.»

Süüdistatakse teisi, et enese saamatust varjata.

Ühistunde kõrval puudub inimestel praegu veel huvi (kaastunne) ligimese, kaaskodaniku vastu — ikka ainult egoism.

Alaline sõnamurdmine. Ei ainust meest meie hulgas!

Toobi: Niikaua kui isiklikku huvi peetakse riiklikuks ja ühiskondlikuks huviks, pole sotsialismi teostus võimalik.

Oleme küll patrioodid, aga maksta see ei tohi midagi.

Toobi: Kulub veel palju aega, enne kui inimese sotsiaalne mõistus areneb sipelga ja mesilase omani. Niikaua polegi veel kultuuri, kui inimene võitu pole saanud oma egoismist.

Mangul ütleb: «Ei ole meie vend Toobi ükski ikka veel külast, me kõik oleme veel enam-vähem külast. Tunnen eesti haritlasi, kes häbenevad teretada, kes häbenevad paluda ja tänada, keda eraldab külalastest vaid see, et neil enam näppsuus pole ega ninake tatine.»

Riiki pügavad ja katsuvad pügada riiklikult mõtlevad kodanikud.

Toobi: Seda hingeõilsust, mis meil endal puudub, otsime meeeldi teiste juurest, ja oleme täis kõlblist viha, kui seda sealgi ei leidu.

Mangul ütleb: «Ennem küla kui baltistatud linn, kus mi mõnigi meie intelligentsist veel sel määral keskaegset kõrkuse narrust põeb, et ta tänaval peab hinge vaakudes arvutama, keda ise teretada ja kellest end teretada lasta.»

E e v e r t tunneb «loomalikku rõõmu» igast halbusest, mis juhtub kaasinimesele.

Riigivargad ei karda karistust, saavad ju enneaegu vanglast lahti, sest meie valitsus mõistab nende ihasid ja vabandab.

M õ n i a m e t n i k ehitab maja või asutab äri — uuri välja, kust tuli seks raha.

B a a r i d e s kuula või luura, kui suured kahtlased arved kõrtsis ja kaupluses.

T r . m õ t t e d keerlevad ala rahapuuduse ü m b e r: paneb imeks, et teistel kõigil mitte, et on inimesi, kel näod naerul ja mõni võib naerda kohe valjusti.

B a l t i - s a k s k a a r d i s õ õ r i s, kes ootab abi Hitlerilt ja kuulutab seda purjuspäi hoogsa kõnega (ise pornograaf).

Ü l e m a t e a m e t n i k e ebatäpsus — hilinevad, puuduvad pohmeluse pärast.

Ü k s v e n d arvamisel: Grammofon on ebaintelligentsete muusik. Oleks minu tegemine, ma laseksin nad inimestelt ära korjata nagu korjatakse relvad, ja pooksin nende vabrikandid laternatulpa, jällemüüja mõistaksin eluajaks sunnitööle.

N o o r e d e n e s e t a p j a d: ilus on surra, kui oled veel noor.

K õ r v a l f i g u u r: Naine, kes kuulsustele kaela langeb.

I s i k (Kai), kes ei ela üksnes leivast, vaid peab päevas teatava kvantumi kõmu neelama — kas teistelt või ajalehest, muidu jääb haigeks, isegi raskesti haigeks, ega tervene enne, kui talle jälle obligaatne portsjon võimaldatakse.

T o o b i: Joobnu valetab ja usub teiste valet.

P l i k a: Meil Tallinnas 16 000 naist rohkem kui meest, mehelesaamine järelikult sama võimatu kui eesti loteriides võita.

T r . p e a b e n d a l l o t e r i i p i l e t e i d ja palub loosimise eel põlvili jumalat, et võita.

M e i e k e r g e m e e l n e e l u v i i b k o r r u p t s i o o n i l e .

FOTOSID ED. VILDE KADRIORU-AASTATEST JA
ED. VILDE MEMORIAALMUUSEUMIST

ФОТОСНИМКИ ИЗ ПЕРИОДА ЖИЗНИ ЭД. ВИЛЬДЕ В
КАДРИОРГЕ И MEMORIAЛЬНОГО МУЗЕЯ ЭД. ВИЛЬДЕ.

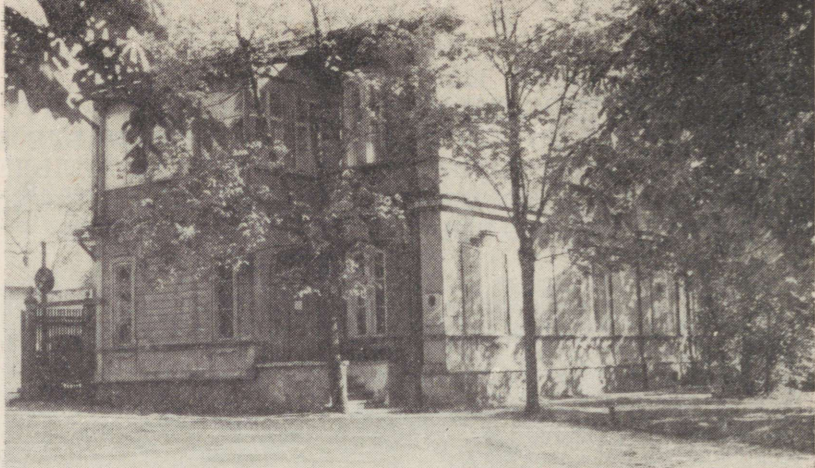
AUFNAHMEN AUS ED. VILDES LEBEN IN DER WOHNUNG
AM PARK KADRIORG UND VOM ED. VILDE-MUSEUM

Kodanlikus perioodikas ilmunud karikatuur Ed. Vildest ja korteriotsimise komisjoni esimehest (korteriotsimise komisjoni esimees Vildele: «Oleme selle tulba ümber tammunud mitusada korda kuni tee põhjatuks muutumiseni. Lumetulekuga korraldab valitsus ekspeditsiooni põhjapõtrade ja eskimokoertega — vast siis leiame teile maja.»)

Карикатура на Эд. Вильде в буржуазной периодике.

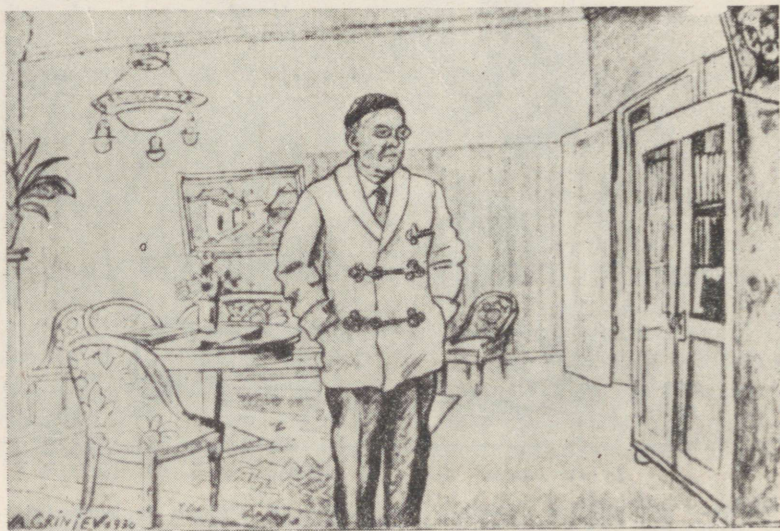
Eine in der bürgerlichen Presse veröffentlichte Karrikatur Ed. Vildes.

Ed. Vilde viimane elukoht Koidula t. 34 (praegu Ed. Vilde Memoriaal-muuseum).

Последнее место жительства Эд. Вильде по улице Койдула 34 (ныне Мемориальный музей Эд. Вильде).

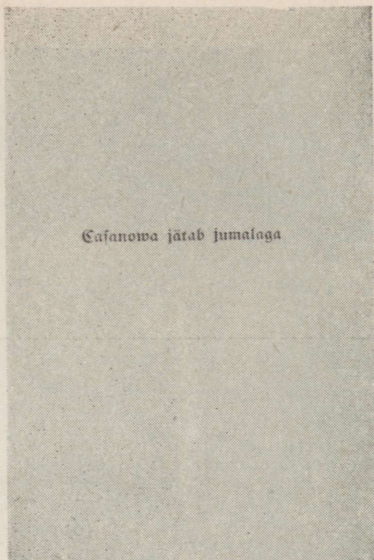
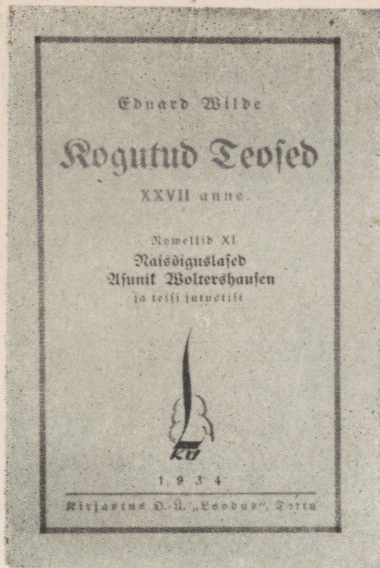
Ed. Vildes letzte Wohnstätte am Park Kadriorg, Koidulastraße 34 (gegenwärtig — das Ed. Vilde-Museum).

Kirjanik oma kodu saalis (A. Grinjovi joonis a. 1930).

Писатель у себя дома, в зале (рисунок А. Гринева 1930 г.).

Der Schriftsteller in seinem Saal (A. Grinjows Zeichnung im Jahre 1930).

«Kogutud Teoste» XXVII köide, mis sisaldab ka Kadriorus kirjutatud novelli «Casanova jätab jumalaga».

XXVII том «Собрания сочинений», в который вошла также новелла «Казанова прощается», написанная в Кадриорге.

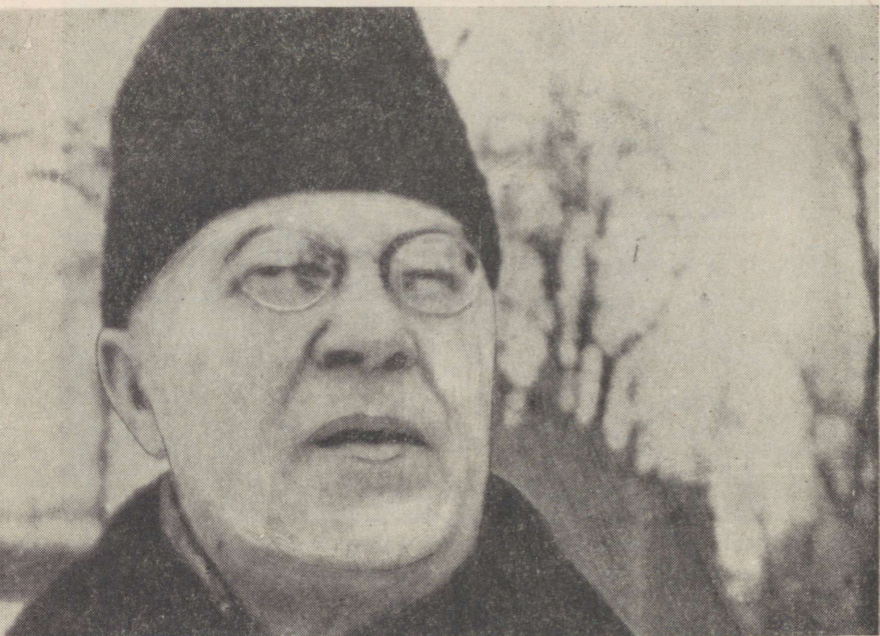
«Gesammelte Werke», Band XXVII, der unter anderem auch die in der Kadriorger Wohnung geschriebene Novelle «Casanova nimmt Abschied» enthält.

Leheke märkmetega pooleli-
jäänud romaani «Rahva sulad-
sed» materjalidest.

Страничка с заметками из
материалов неоконченного
романа «Слуги народа».

Ein Zettel mit Notizen zum
unvollendeten Roman «Die
Diener des Volkes».

Laano Humbart: Meie tegu on ni-
rahe romant, maA (ma salabist)
Juis ni? Ei saalepi muut, min
meie tappis romant. põhjustel
Burokraatia nelmuu ei la
Ney (seer. Keerup): äinid. ta teos
Agor, et meie saamatusA mas-
merita (minu majas, tegehtis)
jne
Mõni ametnik chitab ma-
ja või asutab äri — uuri-
välja, maA tuli sari raho.
Basides kuula või leuro,
pui suurev nohtlose or-
ver pöörtsis ja kaupluses.
Min äri peal või thub amet-
niz või tema naine. Haas
maie varas lalutatuA

Ed. Vilde 1932. aastal Kadriorus.

Эд. Вильде в 1932 году в Кадрюрге.

Eduard Vilde im Park Kadriorg, 1932.

Pääse
EDUARD WILDE
matusetalitusele

„Estonia“ kontsertsaalis laup., 30. dets. 1933,
kell 1/212 päeval.

MATUSE-KOMITEE

iste nr. 96

Pääse Ed. Vilde matusetalitusele.

Приглашение на похороны Эд. Вильде.

Eintrittskarte zur Gestattungszereemonie Ed. Vildes.

Kirjaniku haud Tallinna Metsakalmistul.

Могила писателя на Таллинском Лесном кладбище (Метсакальмисту).

Das Grab des Schriftstellers im Waldfriedhof bei Tallinn.

Linda Vilde Ed. Vilde Memoriaalmuuseumi avamisel 29. augustil 1946. aastal.

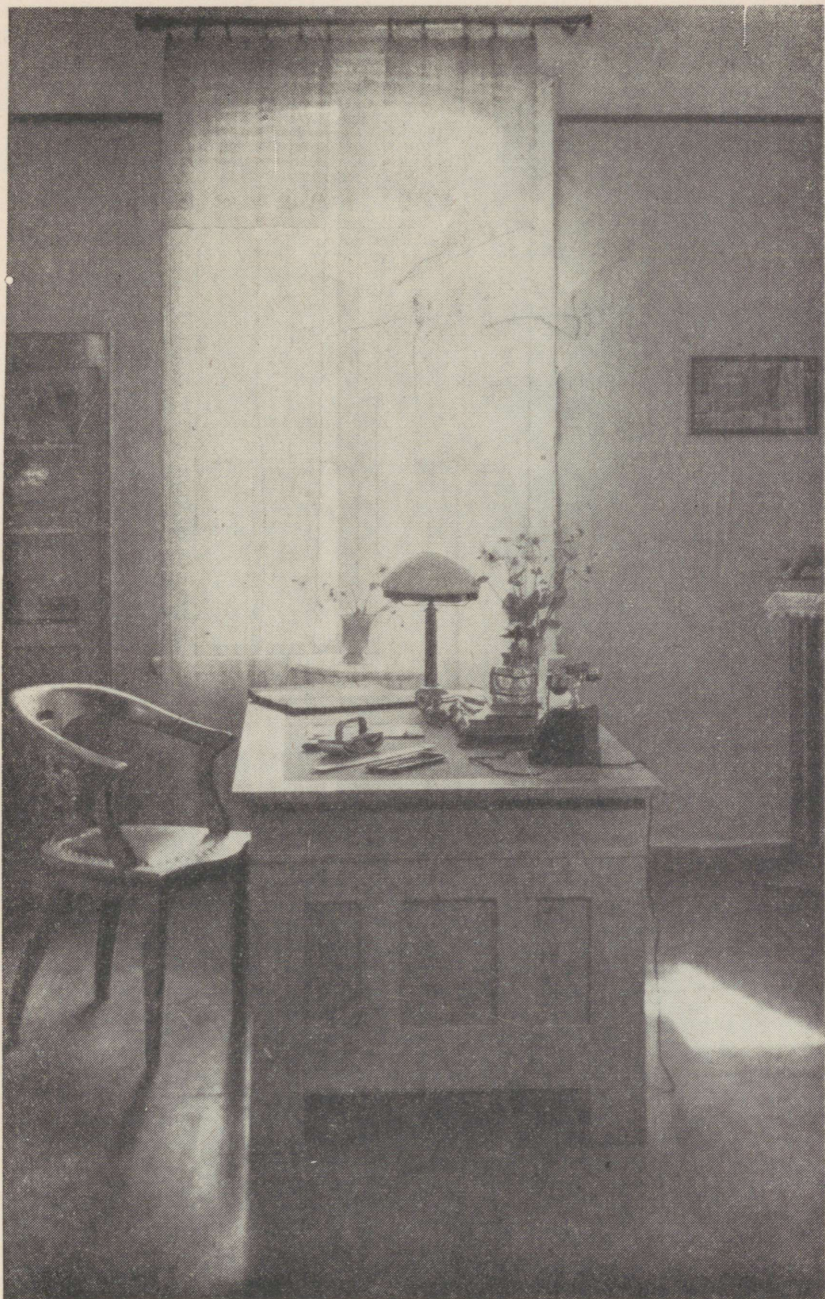
Линда Юрман (Вильде) на открытии Мемориального музея Эд Вильде 29 августа 1946 года.

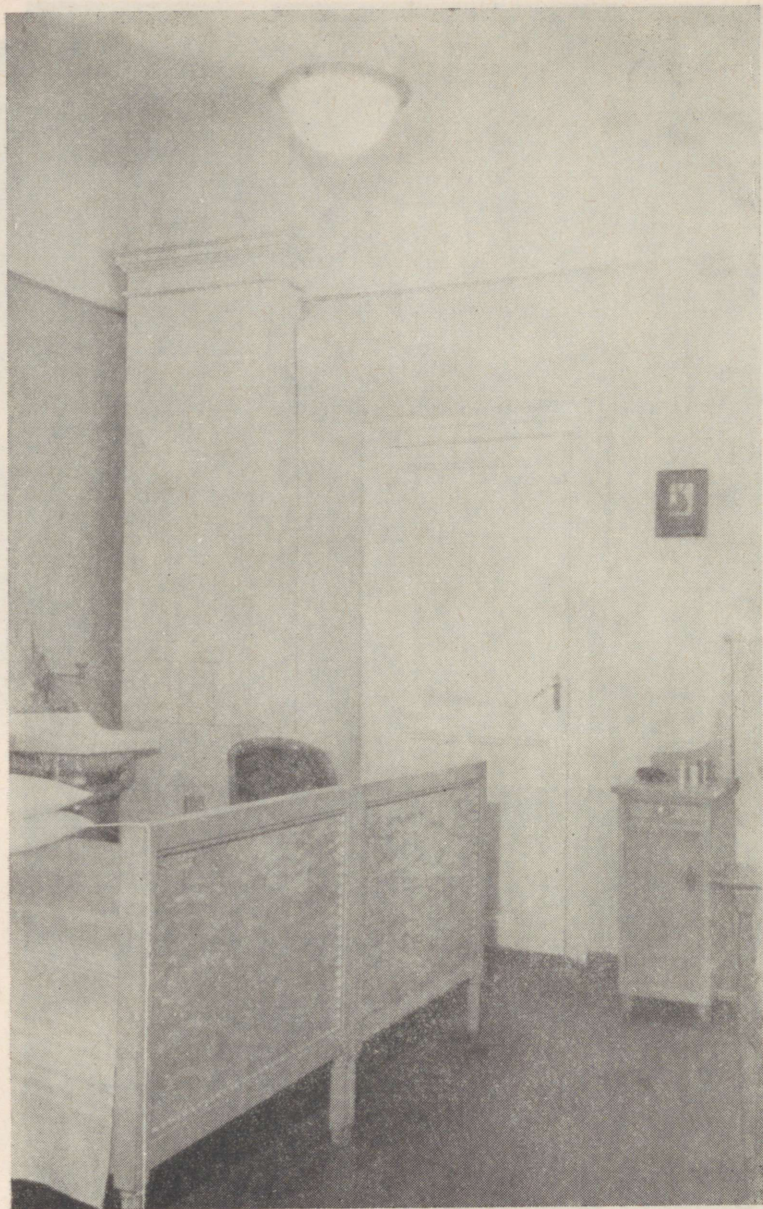
Linda Jürmann (Vilde) bei der Eröffnung des Ed. Vilde-Museums am 29sten August 1946.

Kirjutustuba.

Кабинет.

Ed. Vildes Kabinett.

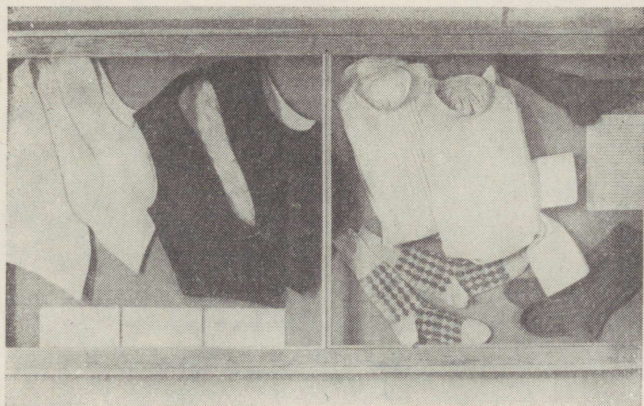

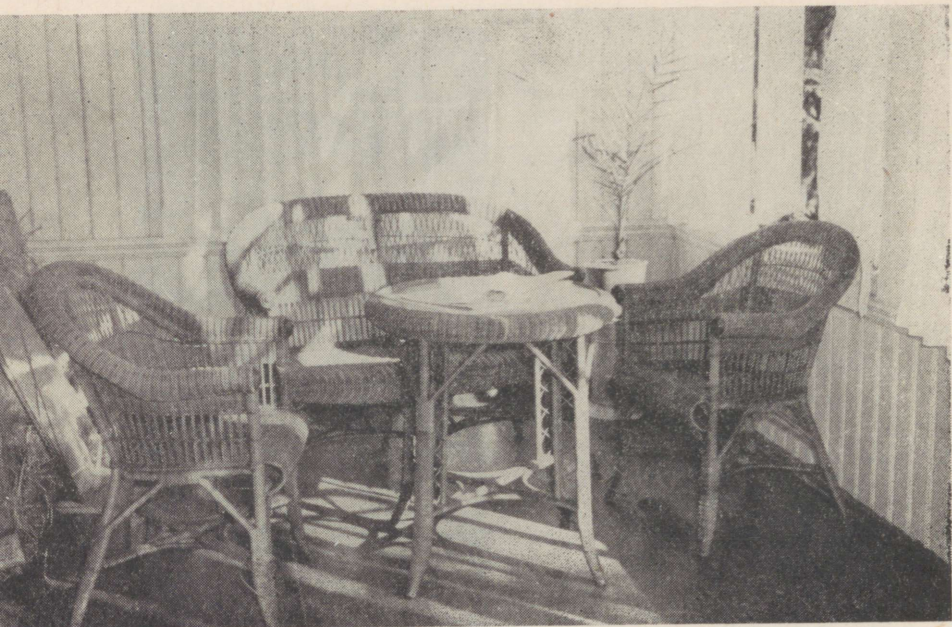

Magamistuba.
Спалъня.
Schlafzimmer.

Kirjaniku riietusesemid.
Предметы одежды писателя.
Ed. Vildes Kleidungsstücke.

Palkon.

Балкон.

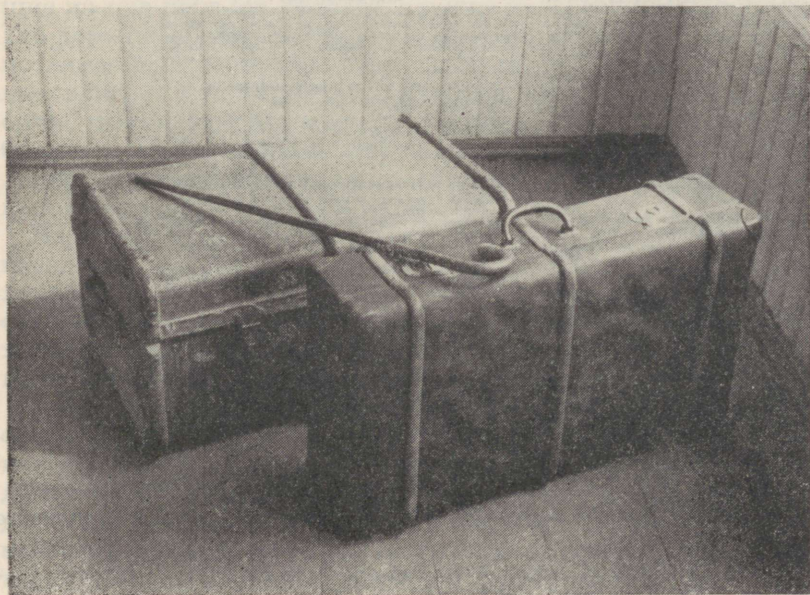
Balkon.

Ed. Vilde reisikohvrid.

Дорожные чемоданы Эд. Вильде.

Ed. Vildes Reisekoffer.

Ed. Vilde toalilled.
Комнатные цветы Эд. Вильде.
Ed. Vildes Zimmerpflanzen.

ЭДУАРД ВИЛЬДЕ

(1865—1933)

Романист, драматург и мастер новеллы Эдуард Вильде является одним из самых выдающихся представителей эстонской литературы. Большой и плодотворный талант писателя в нем счастливо сочетался с беспокойной, волевой душой борца. Начал свой творческий путь Э. Вильде, правда, с написания развлекательных приключенческих и юмористических рассказов, но уже на рубеже столетий он приходит к созданию больших социальных романов, отдавая все мастерство своего таланта борьбе с реакционными силами на родине. Чтение трудов К. Маркса и Фр. Энгельса, участие в нелегальных студенческих марксистских кружках в Тарту и Москве закладывают основу его мировоззрения, оказывают воздействие на его литературную деятельность. Роман «В суровый край», вышедший в 1896 году, кладет начало критическому реализму в эстонской литературе. Отныне романы, пьесы, рассказы, публицистические статьи, выходящие из-под пера Эд. Вильде, служат интересам трудящихся. Его романы «Война в Махтра», «Ходоки из Ания», рассказы, посвященные революции 1905 года, и другие произведения внедряют в человека веру в социальный прогресс, в свои силы, призывают бороться за лучшее, более справедливое будущее. Под влиянием этих книг выросло несколько поколений; мужественные образы борцов, мастерски выписанные Вильде, вдохновляли в трудную годину.

Наряду с идейной целеустремленностью для лучших произведений Эд. Вильде характерно большое умение лепить характеры, свежесть стиля, богатство языка. Велико число его учеников и последователей среди эстонских писателей, а художественное мастерство его лучших произведений и поныне остается непревзойденным.

Творчество Вильде тесно связано с эстонским народом, с его бытом, его историей, но оно переросло рамки национальности и языка. Творчество его было близко и другим народам, об этом свидетельствуют издания его произведений на других языках. Первое место по объему и тиражам, разумеется, занимают переводы на русский язык. Русскому читателю доступны все крупнейшие произведения Вильде —

романы «В суровый край», «Железные руки», исторические романы «Война в Махтра», «Ходоки из Ания», «Пророк Малтсвент», пьесы «Непостижимое чудо», «Домовой», и другие, а также несколько томов рассказов и небольших произведений. Кроме того, произведения Вильде переводились на латышский, литовский, украинский язык, стало быть, творчество выдающегося эстонского писателя стало достоянием многих народов СССР. Более того, в переводах на немецкий, финский, венгерский, чешский, польский и другие языки классик эстонской литературы Эд. Вильде стал известен и за пределами Советского Союза.

Близкое, родное народу творчество, художественное мастерство Вильде еще при жизни писателя завоевали ему исключительную популярность у эстонского читателя. С большим уважением стремятся к увековечению его памяти советский народ. О том, что писатель жив в сердцах своих соотечественников, любим ими, говорит возрастающий интерес к его творчеству, новые и новые повторные издания его произведений. Об этом свидетельствует также учреждение мемориального музея Эд. Вильде в доме, где находилась последняя квартира писателя. В этом доме классик эстонской литературы жил с 1927 по 1933 год, здесь он написал свои последние произведения.

Имя Эд. Вильде присвоено нескольким учебным заведениям, библиотекам, колхозам и улицам во многих городах Советской Эстонии. Неувядаема память о писателе, о творчестве которого можно сказать его же собственными словами: «Да разве не ведомо вам, что все большие и сильные духом писатели, поэты, философы всех народов, невзирая на их общественное положение, состоят на службе правды, права и справедливости, что перо их отточено в защиту угнетенных, что эстетическое и этическое сливается в их произведениях в один аккорд, что все они являются членами той извечной и великой исторической партии, на знамени которой начертано: за всестороннее освобождение человечества. Они иначе не могут, они любят человека».

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭД. ВИЛЬДЕ

- 1865 г. 4 марта — Эдуард Вильде родился в Северной Эстонии на мызе Пудивере (ныне Вяйке-Маарья-ский район) в семье мызного служащего.
- 1865 г. конец марта — семья поселилась на мызе Мууга.
- 1875—1882 Эд. Вильде учится в Таллине, в начальной школе и уездном училище. Однако до выпускных экзаменов покидает училище, не будучи в состоянии ужиться с его пронемецким руководством.
- 1882 Живет у родителей в Карьякюла, в Кейла, начинает здесь свою литературную деятельность, пишет приключенческий рассказ «На преступном пути».
- 1883 Приглашен в члены редакции таллинской газеты «Вирулане», начинается его журналистская работа, продолжавшаяся около 20 лет.
- 1883—1890 Работает в редакциях газет в Таллине, Тарту и Риге. Продолжает писать приключенческие и юмористические рассказы.
- 1890—1892 Живет в Берлине, сотрудничает в различных газетах. Читает произведения Маркса и Энгельса, в парламенте слушает речи вождей немецкого рабочего движения Бебеля и Либкнехта, возвращается на родину в качестве «неблагонадежного вольнодумца».
- 1893—1896 Член редакции газеты «Постимэс» в Тарту. Участвует в деятельности нелегального студенческого марксистского кружка. В 1896 году выходит роман «В суровый край», обнажающий социальные противоречия в эстонской деревне; выход этого романа знаменует собой победу критического реализма в эстонской литературе.
- 1897 Живет в Москве.
- 1897—1898 Работает журналистом в Нарве, знакомится с жизнью рабочих Кренгольмской мануфактуры. В 1898 году публикует роман «Железные руки», который настолько правдиво отображает жизнь фабричных рабочих, что печатание его в газете запрещается царскими властями.

1898—1904 Работает в Таллине и Тарту. Предпринимает две поездки за границу (в Западную Европу). Собирает материал для своей исторической трилогии, пишет романы «Война в Махтра» (1902) и «Ходоки из Ания» (1903), посвященные крестьянским волнениям в Северной Эстонии в прошлом столетии.

В 1904 году выезжает на Кавказ и в Крым для сбора материала для романа «Пророк Малтсвет».

1905 Работает в Тарту, в редакции газеты «Театая». Активно участвует в революционных событиях—ходит на собрания, выступает с речами, является секретарем на собрании всеэстонских представителей, пишет революционную статью «Буржуазия, пролетариат и революция».

Вступает в брак с прогрессивной журналисткой Линдой Юрман.

1906 Ввиду опасности ареста покидает родину. В Хельсинки выпускает политическую сатирическую газету «Каак» («Позорный столб»), которую тайным образом доставляли в Эстонию.

1906—1917 В качестве политического эмигранта живет в Западной Европе (Мюнхене, Штутгарте, Копенгагене и др.). В 1911 году посещает Америку, на основании впечатлений об этой поездке пишет очерки «Джек Браун», «Мой первый бизнес», «Мое заключение на Эллис-Айленде» и др.

В эмиграции заканчивает третий роман трилогии «Пророк Малтсвет» (1908), пишет ряд рассказов, романы «Искупление» (1909), «Мяэкюлашский молочник» (1916), пьесы «Непостижимое чудо» (1912), «Домовой» (1913) и «Связь» (1917).

1917 Возвращается на родину.

1917—1933 Живет в Таллине. Занимается редактированием своих ранних произведений, пишет несколько рассказов, ведет подготовительную работу для написания нового романа «Слуги народа». В 1933 году участвует в составлении антифашистского сборника «В ответственное время».

1933 г. 26 декабря в 22 часа писатель скончается в своей квартире в Кадриорге.

EDUARD VILDE

1865—1933

Der Romanschriftsteller, Dramatiker und Meister der Novelle Eduard Vilde ist eine der monumentalsten Gestalten in der estnischen Literatur. Das große und fruchtbare Schriftstellertalent war in ihm mit einem stets suchenden, tatkräftigen Kämpfergeist vorteilhaft verbunden. Obwohl er seinen Schaffungsweg mit leichten Abenteuer Geschichten und humoristischen Erzählungen begann, ist er doch um die Jahrhundertwende beim sozialen Roman angekommen und hat die ganze Wucht seines Wortes gegen die in seinem Lande herrschende Reaktion gerichtet. Das Lesen der Werke von K. Marx und Fr. Engels, die Teilnahme an den illegalen marxistischen Studentenzirkeln in Tartu und Moskau bildeten die Grundlage zu seiner Weltanschauung und beeinflussten sein ferneres Schaffen. Sein im Jahre 1896 veröffentlichter Roman «Nach dem kalten Lande» ist das Erstlingswerk des kritischen Realismus in der estnischen Literatur. Seit jener Zeit stehen die zahlreichen Romane, Schauspiele, Erzählungen und publizistischen Artikel Eduard Vildes stets im Dienste der Arbeiterklasse. Seine Romane «Auf-ruhr in Machtra», «Als die Bauern von Anija nach Tallinn gingen», die der Revolution von 1905 gewidmeten Erzählungen sowie seine übrigen Werke erwecken im Leser den Glauben an den sozialen Progreß, an seine eigenen Kräfte und rufen ihn auf, um eine lichtere und gerechtere Zukunft zu kämpfen. Unter dem Einfluß dieser Werke sind schon einige Generationen aufgewachsen. Die von Vilde geschaffenen Kämpfergestalten haben das Volk in schweren Zeiten zu Heldentaten begeistert.

Außer der Zielbewußtheit des Ideengehalts werden Ed. Vildes Werke durch die meisterliche Charaktergestaltung, reiche Sprache und originellen Stil gekennzeichnet. Die Anzahl von Schülern und Nachfolgern Ed. Vildes unter den estnischen Schriftstellern ist groß, doch ist die Kunstmeisterschaft seiner besten Werke noch nicht übertroffen worden.

Obwohl das Schaffen Ed. Vildes mit dem Leben und mit der Geschichte des estnischen Volkes eng verbunden ist, bleibt es keineswegs im engen Rahmen nur einer Nationalität und einer Sprache. Daß der Schriftsteller auch den anderen Völkern

etwas mitzuteilen hatte und immer noch mitzuteilen hat, das beweisen die Ausgaben seiner in andere Sprachen übersetzten Werke. An erster Stelle hinsichtlich der Zahl der übersetzten Schriften und Auflagen stehen natürlich die Übersetzungen in die russische Sprache. Dem russischen Leser stehen die wichtigsten Werke Ed. Vildes zur Verfügung: die Romane «Aufruhr in Machtra», «Als die Bauern von Anija nach Tallinn gingen», «Der Prophet Maltsvet», die Schauspiele «Das unfassbare Wunder», «Schratt» u. a., sowie mehrere Bände längerer und kürzerer Erzählungen. Wenn man noch die Übersetzungen ins Lettische, Litauische und Ukrainische hinzurechnet, so kann man wohl behaupten, daß das Schaffen Ed. Vildes zum Gemeingut der Sowjetvölker geworden ist. Und noch mehr — durch Übersetzungen ins Deutsche, Finnische, Ungarische, Tschechische, Polnische u. a. ist dieser Klassiker der estnischen Literatur auch jenseits der Grenzen der UdSSR bekannt geworden.

Dank seinem volkstümlichen und meisterhaften Schaffen war Ed. Vilde schon zu seinen Lebzeiten bei dem estnischen Volke äußerst beliebt. Große Aufmerksamkeit wird vom Sowjetvolke der Verewigung des Gedächtnisses an den beliebten Schriftsteller zugewendet. Das stets wachsende Interesse für das Schaffen Ed. Vildes, die Zahl der Auflagen seiner Werke, die immer aufs neue herausgegeben werden müssen, zeugen davon, daß der Schriftsteller seinem Volke noch immer nahesteht. Davon zeugt auch die Gründung des Ed. Vilde-Museums im Hause, wo die letzte Wohnstätte des Schriftstellers war. Dort lebte der Klassiker der estnischen Literatur in den Jahren 1927—1933 und dort hat er auch seine letzten Werke verfaßt.

Den Namen Ed. Vildes tragen in Sowjetestland viele Lehranstalten, Bibliotheken, Kollektivwirtschaften u. a.; die nach seinem Namen genannten Straßen finden wir in mehreren Städten. Die Erinnerung an den Schriftsteller bleibt bestehen. Sein Schaffen kann am besten durch seine eigenen Worte charakterisiert werden: «Und ist euch die Tatsache nicht bekannt, daß die großen und tiefen Geister aller Nationalitäten, ihrer gesellschaftlichen Stellung ungeachtet, Schriftsteller, Dichter, Philosophen — daß sie alle im Dienste der Wahrheit, des Rechtes und der Gerechtigkeit stehen, daß ihre Feder für die Bedrückten und gegen die Bedrücker auftritt, für die Gepeinigten und gegen die Peiniger, daß der Ästhetiker und der Ethiker in ihren Werken sich in einem gemeinsamen Akkord verbinden, daß sie alle Mitglieder jener alten und historischen Partei sind, deren Fahne in der Richtung der allseitigen Befreiung der Menschheit weht. Sie können nicht anders, als den Menschen lieben».

WICHTIGSTE DATEN AUS DEM LEBEN UND WIRKEN
ED. VILDES

- 1865, 4. März Eduard Vilde wurde in Nordestland, auf dem Gute Pudivere (im gegenwärtigen Väike-Maarjaer Rayon) in der Familie eines Herrenhofarbeiters geboren.
- 1865, Ende März Die Familie zieht nach dem Gute Muuga.
- 1875—1882 Ed. Vilde besucht die Elementar- und Kreisschule in Tallinn. Wegen eines Konflikts mit der deutschgesinnten Schuldirektion verläßt er die Schule vor dem Schlußexamen.
- 1882 Wohnt bei den Eltern im Dorfe Keila Karjaküla, beginnt hier seine schriftstellerische Laufbahn, indem er die Abenteuergeschichte «Auf schlechtem Weg» verfaßt.
- 1883 Tritt, als Redaktionsmitglied der Zeitung «Virulane», seine Journalistenlaufbahn an, die 20 Jahre lang dauerte.
- 1883—1890 Arbeitet an Zeitungsredaktionen in Tallinn, Tartu und Riga. Setzt das Schreiben von Abenteuergeschichten und humoristischen Erzählungen fort.
- 1890—1892 Lebt in Berlin als Mitarbeiter verschiedener Zeitungen. Liest die Werke von Marx und Engels, wohnt im Parlament den Reden der deutschen Arbeiterführer Bebel und Liebknecht bei; kehrt nach Hause als «zweifelnder Liberal» zurück.
- 1893—1896 Redaktionsmitglied an der Zeitung «Postimees» in Tartu. Nimmt teil am illegalen marxistischen Studentenzirkel. 1896 erscheint sein Roman «Nach dem kalten Lande», welcher die im estnischen Dorfe bestehenden sozialen Widersprüche behandelt. Mit dem Erscheinungsjahr dieses Romans bezeichnet man den Anfang des kritischen Realismus in der estnischen Literatur.
- 1897 Lebt in Moskau.
- 1897—1898 Arbeitet als Journalist in Narva, wird mit dem Leben der Textilarbeiter bekannt. Veröffentlicht 1898 den Roman «Eiserne Hände», der das Arbeiterleben derart wahrheitsgetreu darstellt, daß seine Veröffentlichung in der Zeitung verboten wird.

- 1898—1904 Arbeitet in Tallinn und Tartu. Macht zwei Auslandsreisen in Westeuropa. Sammelt Materialien zu seiner historischen Trilogie, veröffentlicht die Romane «Aufruhr in Machtra» (1902), «Als die Bauern von Anija nach Tallinn gingen» (1903), welche die im vorigen Jahrhundert in Nordestland stattgefundenen Bauernunruhen behandeln.
- 1904 Reist nach dem Kaukasus und nach der Krim zum Sammeln des Stoffes zum Roman «Der Prophet Maltsvet».
- 1905 Arbeitet an der Redaktion der Zeitung «Postimees» in Tartu. Beteiligt sich aktiv an den Revolutionsereignissen, besucht Versammlungen, hält Reden, ist Sekretär der all-Estländischen Versammlung der Volksvertreter, schreibt den revolutionären Artikel «Bourgeoisie, Proletariat, Revolution».
Heiratet die progressive Journalistin Linda Jürman.
- 1906 Verläßt die Heimat wegen Arretierungsgefahr. Gibt heraus, in Helsinki, die satirische Zeitschrift «Kaak», welche nach Estland geschmuggelt wird.
- 1906—1917 Lebt als politischer Flüchtling in Westeuropa (in München, Stuttgart, Kopenhagen, usw.).
1911 besucht Amerika, beschreibt seine Reiseeindrücke in den Erzählungen «Jack Brown», «Meine erste Busineß», «Meine Gefangenschaft auf Ellis Island» u. a.
Beendet, noch als Flüchtling, den dritten Teil der historischen Trilogie, den «Prophet Maltsvet» (1908), verfaßt eine Reihe von Erzählungen, die Romane «Erlösung» (1909), «Der Milchmann von Mäeküla» (1916), die Schauspiele «Das unfaßbare Wunder» (1912), «Schratt» (1913) und «Gebundenheit» (1917).
- 1917 Kehrt zurück in die Heimat.
- 1917—1933 Lebt in Tallinn. Befaßt sich mit dem Redigieren seiner früheren Schriften, schreibt einige Erzählungen und macht Vorbeitungen zum Schreiben des neuen Romans «Die Diener des Volkes». 1933 nimmt teil am Verfassen des antifaschistischen Sammelwerks «Zu verantwortungsvoller Zeit».
- 1933, 26. Dezember Um 22 Uhr stirbt in seiner Wohnung in Tallinn.

Rbl. 2.—

A

23252

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00962888 6